

Numărul 37. Oradea-mare 15/28 septembre 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cqr., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

J e r t f e.

*O mamă ne-a ținut în brață
Și ne-a iubit și ne-a lăptat,
Ne-a dat isvorul de viață,
Cu cântece ne-a legănat.*

*Un vâl ne-a învățit și-o fașă,
Ni s'a 'ngânat acelaș cred,
Ne-a scufundat aceeaș nașă
În apa sfântului botez.*

*Un gard de spină ne-a 'ngrădit jocul,
O apă lină ne-a scăldat;
Un dor ne-a arătat norocul
Și tot un vis ne-a fermecat.*

*Cu sufletele 'n noi rânite
De-acelaș farmec lin am plâns, —
Am tresărit îndușmănite,
Cu foc în brațe-apoi ne-am strîns —*

*Tu ai fugit să mi-l dai mie,
Eu m'am ucis ca să fi-l las
Și 'n toate cu statornicie
Noi una totuș am ramas —*

*Și ne-am jertfit într'o pustie
Tot ce-am avut mai drag, mai sfânt:
Tu ideal și poezie,
Eu binele de pe pământ.*

Maria Gunțanu.

Cum jucăm teatru?!

S'a cetit în adunarea din Bistrița a Societății pentru crearea unui fond de teatru român în 8 septembrie 1902.

Dle president,

Împiedecat de a lua parte la importanta adunare a Societății noastre, care se ține anul acesta la Bistrița, urez din depărtare adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru român cele mai splendide succese și ca totuș să iați parte și eu întru câțva la această mult promițitoare adunare, ve rog respectuos să binevoiți a da cetire următoarelor șire, ce le scriu anume în acest scop, ca de o parte să me degajez de invitarea onorifică și de altă parte să contribuți și eu, conform modestelor mele puteri, la activitatea grandioasă, inaugurată de dvoastre sub flamura Societății de teatru.

Am ales o temă de actualitate, *representațiunile noastre teatrale sătenești*, ca prin unele observări critice binevoitoare să atrag luarea aminte a celor chemați asupra unor scăderi, ce s'au încetățenit la noi *pe neobservate*, pe cari înse astăzi ușor le putem curmă și îndreptă, dacă le dăm atențiunea cuvenită.

Onorată adunare generală,

Datele statistice, ce ni le oferă de patru ani încoace „Anuarele” Societății noastre, ne presentă un fenomen foarte îmbucurător: *numărul reprezentațiunilor teatrale românești, aranjate de diletanți la sate și orașe, este în creștere continuă*, semn învedereat că cercurile noastre chemate se preocupă tot mai mult de problema a oferi poporului nostru plăcerile nobilisătoare și cultivatoare ale teatrului, și că poporul nostru apreciază nisuițele diletanților, asistă cu plăcere la reprezentațiuni și e recunoscător acelorora, cari cu multă muncă și multe sacrificii, caută să-î însenineze pentru vre-o câteva ore viața copleșită de prea multele miserii și necasuri.

Avem cuvânt a crede, că creșterea constatată pân' acuma va ținea și în viitor, mai ales după ce mișcarea teatrală va fi sprijinită în mod eficace și de Societatea noastră, așa încât fără esagerare putem considera deja de acum această mișcare teatrală de un *factor puternic* în lucrarea noastră pentru cultivarea și nobilitarea poporului nostru.

Tocmai pe acest motiv, credem, că e deja timpul să privim nu numai cu entuziasmul național, care ărtă toate, ci și cu puțină critică binevoitoare la aceste reprezentațiuni și să căutăm a ne da seamă întru cât corespund *de fapt* scopului lor și întru cât deviază de la acesta.

Adevărat, că nu pretutindeni în părțile locuite de Români s'a îmbrățișat chestiunea teatrului românesc cu aceeaș căldură. Chiar din datele statistice publicate în Anuar reese, că avem comitate locuite de Români, unde de ani de zile nu s'a arangeat nici o singură reprezentațiune teatrală și prin urmare modificând cuvintele celebre datorite lui Cichindeal, suntem dator să le zicem fraților din acele părți: *Jucați ori cum veți jucă teatru, dar jucați teatru românesc*. Cu toate aceste credem că o critică binevoitoare, ținută în termeni generali, poate fi numai binevenită, cu atât mai mult, cu cât presa noastră chemată în primul rând să fie păzitoarea așezămintelor și întreprinderilor noastre culturale naționale numai foarte anevoe poate face această critică, fiind că pornind presa noastră din punctul de vedere corect, că ori ce mișcare națională culturală trebuie spriginită din principiu, trebuie să aibă cuvinte de laudă pentru buna voință și buna intențiune a inițiatorilor chiar și acolo unde nesuccesul este evident, ca nu cumva prin o critică, fie cât de justă, să descurageze și prin urmare fără voie să strice mai mult decât a putut ajuta.

Cred deci, că cel mai potrivit loc de critică este tocmai în sinul Societății, unde se poate vorbi în țesă generală, fără de a avea în vedere anumite localități și anumite reprezentațiuni și fără de a trezi susceptibilități motivate și stricăcioase pentru cauză.

Nu e vorba să facem o critică din punctul de vedere *sever al artei dramatice*, căci în acest caz am aprecia cu deseversine fals importanța și mențiunea reprezentațiunilor noastre teatrale de diletanți.

Noi nu reprezentăm piese de artă în accepțiia strinsă a cuvântului și nici nu putem face aceasta, căci de o parte nici nu avem repertoriul potrivit pentru poporul nostru și — lucrul principal — nu avem nici forțele necesare pentru astfel de reprezentațiuni.

Pieseile noastre teatrale potrivite pentru reprezentațiuni de diletanți, sânt în parte și *ar trebui să fie peste tot piese de tendență*, iar nivelul reprezentațiunilor nu poate fi altul decât al celor așa zise „de școală”, cum se usitau în secolii trecuți la toate școalele medii și cum sânt și astăzi încă usitate la școalele superioare de fetețe cu plan de învățământ mai larg.

Teoria dramatică de astăzi, care caută artă și nimic alt ceva, a trecut peste aceste piese și reprezentațiuni la ordinea zilei și cu drept cuvânt, precum am indicat aceasta în treacăt în conferența făcută acum doi ani la Abrud despre „*catharză*.”* Nu putem trece înse peste aceste piese și reprezentațiuni atunci când e vorba de diletanții noștri, cari

nu urmăresc și nu pot urmări numai scopul a *face artă și nimic alt ceva*, ei din contra, lăsând chiar arta în planul al doilea, trebuie să urmărească anumite tendențe și să aibă scopuri apropiate și realizabile naintea ochilor.

Tendența principală a pieselor noastre pentru diletanți trebuie deci să fie de o parte a cultivă iubirea pentru limbă, conștiința națională, iubirea de neam și moșie, viața virtuoașă, tradițiia națională, cu un cuvânt *totul ce înalță sufletul și aprofundează conștiința de sine a poporului*; iar de altă parte trebuie să combată viciile, păcatele și deprinderile păgubitoare ce s'a înscuibat în popor.

Pieseile noastre teatrale menite pentru diletanți trebuie să fie scrise în o limbă bună și curată românească și trebuie să fie naționale în accepțiia largă a cuvântului. Trebuie să scoată la iveală părțile bune și mărețe ale sufletului românesc și ale istoriei româneșci și trebuie să combată părțile rele.

Vor fi deci potrivite pieseile cari preamăresc iubirea de neam și moșie, eroii naționali și faptele mărețe, virtuțile creștineșci și cetățeneșci; vor fi potrivite pieseile cari combat alcoholismul, sgărcentia, concubinatul, patimele urite etc.

Adevărat, că repertoriul nostru în privința aceasta e încă modest, dar ajunge pentru moment și avem speranță că va crește în continuu, cu cât căutarea va fi mai mare. Nu mi-e scopul să ău sub critică pieseile ce le avem, de și tema aceasta încă e de o actualitate eststraordinară, țin înse să accentuez și aici, că consider de *foarte nepotrivite* toate acele localisări făcute fără nici un duch după piese străine, cari nu urmăresc alt scop decât a *gădili musculii risorii*. Scopul teatrului nostru de diletanți nu poate fi să facem numai „*comedie*” poporului, ca să ridă una bună și atâta tot. Teatrul nostru de diletanți trebuie să fie, precum am indigetat mai înainte, *tendentios* în accepțiia nobilă a cuvântului.

Bine înțeles, impregiurarea aceasta nu împiedică, ca în orașe cu public de cultură superioară și cu puteri corespunđătoare, să se facă încercări a cultivă și arta dramatică de dragul artei. Aceste încercări înse, cari se restring la un cerc mic, nu cad sub punctul nostru de vedere.

Prima datorință a diletanților noștri este dar' să aleagă *piese potrivite* în sensul mai nainte indicat. A doua datorință este să-și dee toată silința ca reprezentarea scenică a piesei să fie *pe deplin corespunđătoare tendenței*.

Și aici am în vedere scopul urmărit de așa zisele piese teatrale de școală.

Pedagogii secolilor trecuți urmăriau cu aceste piese scopul a deprinde pe băeți și fetețe cu pășirea în public, cu vorbirea corectă și curgătoare, pronunțare frumoasă, dicțiune etc. Astfel vedem că se arangeau la școale, cum se face astăzi mai ales în internatele de fetețe, reprezentațiuni în toate limbile ce se învățau la școală. Succesul obținut eră vrednic de ostenelele cu cari erău împreunate reprezentațiuniile.

Scopul acesta trebuie să-l avem și noi în vedere. *Atât diletanții înșiși, cât și publicul are să învețe limbă corectă și frumoasă din aceste reprezentațiuni*.

Esperiența ne învață înse că tocmai în punctul acesta lasă reprezentațiuniile teatrale ale diletanților noștri mult de dorit. Și aceasta e o scădere

* Veđi Anuurul IV al Societății noastre.

mare, care trebuie îndreptată în viitor. O falsă percepere a scopului urmărit cu aceste reprezentațiuni îndeamnă pe diletanți, mai ales pe cei mai buni, ca nu numai să nu-ș deie silință a vorbi și propagă de pe scândurile scenei o limbă frumoasă și corectă, ci din contra a schimonosi limba fără nici o îndreptățire și a duce mai ales particularitățile regionale la absurd, numai și numai cu scopul a trezi salve de ris la publicul, care își petrece de minune pe contul acelor schimonosiri de limbă.

Înțelegem aceasta, când rolul pretinde spre caracterizarea persoanei astfel de schimonosiri, dar și atunci trebuie să se țină măsura cuvenită, cum se făcea pe timpul clasicismului; la nici un caz înse nu putem aprobă, ca de dragul „comediei“ să se facă o *emulație* pe scenă întru stricarea limbei. Am avut chiar ocaziune să observ și efectul acestor deprinderi curioase. Am esperiat în mai multe locuri, că poporul, care vorbea relativ corect, a prins astfel de schimonosiri de pe scenă și le-a introdus în graiul seș zilnic, așa încât teatrul în loc să cristalizeze și nobilizeze limba, a produs efectul contrar: *a stricat limba și a întunecat sentimentul pentru corectitudinea limbii.*

Nu e bine să fie așa!

Teatrul la toate popoarele culte e măsurătorul și cârmuitorul limbii corecte și frumoase. La noi tot așa trebuie să fie! Datoria diletanților noștri este să se nisulască din repateri a vorbi și propagă de pe scenă o limbă bună, frumoasă și corectă românească. Problema nu e așa grea, cum pare la prima vedere. Diletanții noștri, de obicei oameni tineri, studenți, învățatori, sunt în măsură a învăța, dacă voesc serios, pronunțare și limbă corectă. E suficient dacă în un grup de diletanți este unul singur, care să controleze pe soții seși din acest punct de vedere. Și nu e lucru așa mare astăzi, când și școlarele noastre urmăresc acest scop, a învăța o pronunțare corectă, lipsită de particularismele regionale.

Altă chestiune e chestiunea *de bun simț pe scenă.* Teatrul și în privința aceasta trebuie să fie o școală. Purtare corectă, îmbrăcăminte corectă, mișcări și gesturi corecte trebuie să vedem pe scenă.

La noi — cum, cum nu — s'a incubat *bădărăniș* pe scenă, un lucru care stă foarte departe de firea poporului nostru. Și poate tocmai aici zace cauza.

Între toate popoarele țării noastre este poporul nostru — fără îndoială — în cea mai mare măsură *popor cu bun simț.* Țăranul nostru, în cercul lui și în atingere cu altă lume, are o purtare destul de corectă. Țăranul știe ce se cuvine și ce nu se cuvine. E de tot rar cazul ca țăranul nostru să bruscheze bunul simț. Unii zic că e umilință, alții că e slugărnice, fapt e înse că purtarea țăranului nostru în public nu e superătoare. Cu atât mai mult carichează înse diletanții noștri purtarea corectă pe scenă.

S'a u îndeletnicit diletanții a face cu predilecție pe *prostul* și *beatul* unde numai se poate și esage-rează pân' la extrem bruscare bunului simț. Veđi d. e. că fără nici o trebuință marchează diletanții vomatul pe scenă cu toate fenomenele însoțitoare, încât și școala naturalistă devine palidă în fața acestor prestațiuni, se înlocuește batista cu mâneca cămeșii și tot odată se imită sunete, cari ne-ar îndreptăți a presupune că nu e trebuință de nici o batistă, se marchează scărpinături grosolane la locuri delicate

însoțite de mimică și gesturi respingătoare etc. etc. — nu voiș să întind vorba cu exemple — tot apucături, cari staū departe de firea poporului și cari ultragiază în mod brusc bunul simț.

Adevărat, că mulțimea ride și aplaudează — cum s'ar zice „succesul seriei e asigurat“ — dar mulțimea în naivitatea sa inocentă crede că așa trebuie să fie teatrul și ride de „prostiile“ de pe scenă. Ei bine, dar aceste apucături însoțite nu arareori de vociferări idiote, nu numai că nu cultivă bunul simț, ci din contra *strică moravurile bune ale poporului.*

Și în privința aceasta am făcut esperiențe triste în diferite locuri. Așa d. e. în o localitate am vedut ziua următoare după reprezentațiune, întreaga ținere adunată în bătătura din capul satului și se stricău bătrânii de ris cum șcieau de perfect imită băeții bădărăniile vedute și auđite seara la teatru. Astfel se introduce încetul cu încetul așa zicend pe neobservate bădărănia cea mai crassă în moravurile poporului. Și pentru ce?! Pentru că diletanții căutând glorie efină, nu și-au dat seamă ce stricăciune produce fără voie.

Să privim numai puțin cu ochi critici la reprezentațiile noastre de diletanți și vom observă o serie întreagă de astfel de deprinderi stricăcioase. Nu mi-e gândul să le aduc pe toate aici în revistă, le avem doar cu toții naintea ochilor. Am voit numai să atrag atențiunea diletanților noștri asupra acestor casuri, ca vedendu-le și densii să le evite și să rădice în mod coșient *teatrul popular la rangul de școală pentru bun simț și moravuri cristalizate.*

Prea mult se păcătuește la noi în privința aceasta. De un timp încoace se popularizează la noi anecdotele lui *Speranță*, dintre cari multe — fără îndoială — sunt foarte succese. Ei bine, la noi s'a desvoltat înse sportul a căută pe cele mai bădărăne, dintre cari unele nici n'ar fi permis să se declame în public, fiind prea cinice și declamându-le caută recitatorii noștri să-l întreacă chiar și pe *Speranță* cu modul de predare. Starea aceasta nu e sănătoasă. Trebuie deci să-i punem capăt.

Diletanții noștri, de obicei elemente inteligente și bune, trebuie să-și deie seamă că scopul teatrului nu e a produce numai *ilaritate omerică în public*, ci e să îndrepteze moravurile, să cultive bunul simț, să se însufletească pentru tot ce e nobil, bun și frumos. Ținend cont de acest scop, nu va fi lucru greu a găsi mijloacele potrivite. La tot cazul înse trebuie să se ferească de acele apucături, cari nu numai nu îndreptează moravurile, ci strică și ceea ce a creat bunul simț genuin al poporului.

N'avem decât să ne aprofundăm puțin în creațiunile artistice ale poporului și vom vedea că Românul se ferește de toate bădărăniile, de toate vorbele și lucrurile proaste. Unde se representă pe sine poporul, caută să se presente totdeauna în cea mai curată lumină, că pentru șodenii, caraghioslicuri și păcălituri și-a ales victimă pe Tigan, ținta batjocurii Românului, dar și aici — trebuie să recunoașcem — ține Românul măsură și nu trece în burlesc. *Gluma Românului totdeauna are fond serios, căci așa e firea poporului.*

Așa să ne fie și teatrul merit pentru popor!

Dr. V. Branicea

Postul Țiganului.

*Un bulibașa la popă s'a dus,
Pecatele i-a spus.*

Când le-a mântuit,

Popa i-a grăit :

— Pecatele ți-s multe

Și mari și mărunte ;

Veți ascultă bine,

Împărtășanie nu ți se cuvine.

Trei zile-ți posti,

La mine-ți veni :

Dumnezeu sfântu s'a milostivi

Și agheazmă mare-ți primi.

— Sărut mâna, părințele,

Vai de pecatele mele !

— Las' că mare-ți Dumnezeu,

Numai schimbă-ți gândul reu

Și el se milostivesce

Și ierlarea-ți dăruiesce,

Povețele nu uită.

— Las' că știu, sfinția ta !

Și țiganul, bucuros,

Par' c'a vorbit cu Hristos,

La tovarășii sei vine,

Zice c'a scăpat cu bine,

Le mai spune ce-î dă mâna,

Dar nu și toată pricina ;

Și cum merg ei robotind

Și din aripă fălfăind,

Lângă un gard nimeresc,

Pe el un curcan zăresc.

Țiganii ochii tot rotiaș

Și mereu se întreabă :

Oare bulibașa-ar vrea ?

Și la el s'au uitat

Cam holbat.

Bulibașa-a cuvântat :

— Eu m'am spovăduit,

N'am cuvânt de grăit,

Dar zic, dacă m'ascultați :

Nici să-l luați,

Nici să-l lăsați,

Dar fiind că eu postesc,

Așa socotesc :

Partea ce mi se cuvine,

Potriviiți-o foarte bine

S'o prefaceți părăleşce,

Să-mi cumpăr pe mâne pește !

Elena D. O. Sevastos.

Ieoane din viață.

(Urmare.)

12. Sinuciderea Cornellei.

Când plecasem la București — la bacalaureat, mi se părea că ducem în spinare sutimi de chilograme de plumb și acum când ne întoarcem la vetrele noastre, după o absență de trei luni, eram sprinteni la mers, vorbăreți, voioși și ușori ca vântul... Dintre colegii noștri, cu care plecasem din Craiova, pe unul îl perdusem, se 'nțelege, în bătălie și acesta eră Sandu.

Vagonul în care ne întorceam, ni l-a împropietat în minte și de aceea fiecare din noi eram dominați de o tistețe ce se zugrăvia pe fața noastră.

Da, în vagon perî veselie și voioșia noastră.

Ca să nu simțim greutatea uritului ce ne cuprinsese, în tot drumul până la Craiova, n'am făcut decât să ne aprofundăm în cititul ziarelor — ba unii din noi ne aprovisionasem și cu reviste.

Eu unul înse mai aveam de gândit la altceva.

Din scrisorile ce primisem de la Nușy, șcieam că după 10 zile de la plecarea mea, se mutaseră din casele popei de la o extremitate la cealaltă a orașului și anume din strada Severinului în strada Carol I, trei sute de metri apropiere de gară.

Când conductorul ne anunță în vagon că am ajuns în Craiova, simții cum inima începî să-mi bată în pept cu neregularitate.

Eu nu telegrafiasem și nici nu scrisesem nimeni că sosesc — de aceea când zării pe Nușy în tovarășia mamei sale pe peron, așteptând sosirea mea, nedumerirea îmi fu mare.

M'a zărit de cum trenul intră sub peron, de aceea mânată de acel dor ce ți-l păstrează o inimă iubitoare, își făcî loc printre lume și când trenul ce opri, dânsa eră chiar lângă ușa vagonului unde me găsiam, astfel că din scara vagonului m'am pomenit îmbrățișat de draga fată care me acoperi cu sărutări, lucru pe care-l făcui și eu la rândul meu fără nici o genă — căci cui ce-î pasă de fericirea revederii noastre...

Din fugă me sărută și dna Răinu, apoi dând brațul amânduror ne îndrumarăm la birje.

Am suit — de și distanța până acasă eră mică. Fericirea ne amuțise aproape. Totuș eu deschiseii gura :

— De unde și cum ați știut că vin ?

— O... șcie orașul întreg că sosesc bacalaureații craioveni și noi care aveam pe al nostru să nu șcim ?

Nușy me ținea strins de mână și-o aușiam din când în când în șoapte: Ah, ce fericită me simt că te-ai întors lângă mine! — Nu este așa că n'ai să me mai părăsești ?

— Nici un minut... fetiță... de azi nainte nedespărțiți pentru totdeauna...

Dânsa me privia cu surisul angelic pe buze și în ochii ei simțiam că aveam preș. Eram convins că me socoteșce drept un Napoleon, care se întoarcе victorios de la Austerlitz.

Noua locuință în care se mutase logodnica mea, unde ne-a oprit birjarul, mi-a plăcut de la prima vedere, având o grădiniță în față împrejmuată cu răchiți tăeți simetric cu foarfecile. Intrarăm pe poartă, străbăturăm o mică alee, suirăm câteva trepte și...

Între patru ochi.

iată-ne în salon. Pianul, portretul Nușei în ramă bronzată fixată pe perețele de asupra pianului, masa de nuc de la mijloc cu toate obiectele ei de artă, la care ținea atât de mult Nușy, glastiele cu flori de la ferestre, charonul, ficusul din saxiile aședate în gang, în fine tot mobilierul aranjat cu un deosebit gust, îmi dete prima iluzie ce am avut-o când am cunoscut-o în casele din strada Severinului.

— Ai trecut prin multe greutăți, dragă... Cu toate că tu ai fost foarte scump cu veștile din rășboi... totuș le-am aflat pe toate din ziare.

— Când cineva se găsește în câmpul de luptă, trebuie să se aștepte la ori și ce... Dar să lăsam aceasta pentru altă dată, căci eu trebuie să merg până la institut, apoi să me întelnesc cu profesorii mei, să le mulțumesc și pe urmă după ce voiți termină ce am de făcut în oraș, voiți veni să stăm de vorbă mult, mult...

— Dar îmi promiți că n'ai să întârzi, nu este așa?

— Să întârzi! haida de! Dar aș putea să-mi mai perd vremea cu nimicuri, când te șciți atât de aproape de mine?

— Atunci fie! aștept nerăbdătoare ora mesei să te pot revedea. Dar înainte de a plecă să-ți iei cafeaua ta cu lapte.

Cafeaua me făcū să mai întârziū un sfert de oră, apoi am eșit în oraș cu gând de a me întelni cu Buzoianu spre a aranjă lucrurile în ce me priviă, dacă urmă să me angajez ori nu pentru anul viitor școlar. Și cum mergeam pe stradă, auđi un glas pe urma mea:

— Bine ai venit, scumpe dle Vulcan!

— A... părintele Nicolae... făcuī eū mirat.

— Apoi să-mi dai voe să te felicite, amice și preotul îmi strinse mâna cu afecțiune.

— Îți mulțumesc, părinte.

— Ai sosit de mult?

— Ba chiar cu trenul de azi dimineață.

— Dar acum în cotro așa grăbit?

— Să mai vėd ce e pe la institut, ce fac prietenii, căci sūnt aproape 3 luni de când lipsese din Craiova și asta nu-i puțin.

— Ai dreptate, dragă Petrule, și cred că cea dintēi casă, care are dreptul la prietenia ta, este a preotului Nicolae.

— Nicī nu 'ncepe îndoială. Acesta eră și gândul meū să viū să ve vizitez.

— E foarte just, dragul meū, cu deosebire că față de preotesă și fetele mele ai de reparat, mi se pare, o mică greșală cu ocașia călătoriei tale la București: șciī cum ai plecat fără să-ți iei ziua bună de la noi cari ținem atât de mult la dta.

— Da, ai dreptate, părinte; trebuie să me justific și cred că preoteasa nu me va condamná, înainte de a me judecă.

— Să nu găsești un moment liber și pentru noi, să vii să-ți iei ziua bună... Acest lucru m'a atins și pe mine... drept să ți-o spuī.

— Bacalaureatul — cred că e un motiv destul de serios, pentru ca să merit scuse.

Dacă preotul nu se induplecă să me creadă, mī-am zis, ce trebuie să zică Cornelia.

Cu vorba și cu reproșurile popei am ajuns aproape de casă. Tot pe drum părintele îmi spuse că Cornelia zace în pat de friguri de vre-o șeșe săptămāni.

De la pragul porții zării pe preotesă la bucătărie ocupată cu de-ale mēncării, de unde dēnsa îmi adresă un „bine-ai venii, bine ai venit, lume nouă!”

Părintele me pofți în salon, unde-și mutase patul Cornelia, care auđind vocea mea, tresări, se schimbă la față și inima începū să-i bată când mai încet, când mai iute și n'a putut să nu lăcrimeze, cu toate că s'a încercat să fie tare.

Bătuī încet la ușe, iar dinăuntru auđi vocea ei stinsă:

— Întră, dle Vulcan.

Vederea ei de aproape me cutremurā; eră palidă și suptă; ochii-i erā duși în fundul orbitelor. Cu camisonul ei alb și la cap legată cu o batistă, îmi făcū impresia unei rose veștede.

— Bună ziua, dșoară Cornelia! Ce fel? În pat trebuie să te găseșc?

— Bine ai venit, dle Vulcan; me iartă că me găsești în starea asta, care numai plăcere nu poate să-ți faci. Șeđi, te rog.

— Me rog, me rog, nu vorbi așa; fi liniștită; de aș șci că sūnt socotit ca un străin în casa asta, atunci îți mărturisesc că regret visita ce ți-am făcut-o, să te genez cu prezența.

— O... nu m'ai genat nicī odată! Dar fără de asta nu-ți pare reū oare că ai venit să ne vizitezi?

— Pentru mine unul n'ați fost decât un motiv de mulțumire și de bucurie sufletească.

— Te bucurai poate altă dată; inșe acum nu-mī vine să te cred...

— Nu te înțeleg, dșoară.

— Se poate — zise ea cu un zimbet silit care i muriă pe colțul buzelor.

— Sūnt prăpădită de bolnavă — schimbă dēnsa vorba.

Apoi urmă:

— Credeam că n'am să durez până la întoarcerea dtale. Somnul meū e turburat de vise urite... Și nimeni... nimeni, care să me poată mântui de visiunile rele.

— De ce vorbești așa, dșoară? Dta incongiurată de o familie care te adoară, se cade să gāndești astfel? Înțeleg, e boala care te face să veđi toate în negru; dar îți va trece, te vei însănătoși și atunci să veđi cum am să rid de slăbiciunile dtale.

— Cređi — făcū ea clătīnānd din cap. Apropo: șciī că chiriāșa noastră s'a mutat de la noi?

— Da? nu șcieam.

Se putea să nu aducă vorba de chiriāșe, me gāndiī. Acum să te ții bāete... Conșciință dragă, fi tare; nu roși în fața minciunei mele; lasă-mī aceasta armă să me apēr în lupta la care me angajează destinul.

— Se poate să nu șciī tocmai dta? A... ai și o verghetă?!

Priviī și eū înmărmurit la vergheta mea pe care o uitasem în deget și ca un vinovat prins asupra faptului, cu vocea înecatā îngānai:

— A... e un obiceiū al absolvenților de licee; vergheta asta n'are nicī o însemnătate, dșoară.

— Îmi dai voe, zise dēnsa, întinđend mâna și încercāndu-se să-mī scoată din deget vergheta, care din fericire nu eșiā, cu toate sfortările Corneliei.

— De ce nu, dșoară, și me prefăcuī că doresc și eū să o scot, dar fu însedar.

(Va urmā.)

Petru Vulcan.

Poesii populare.

— Din comitatul Hunedoarei. —

Voinicile, voinicile,
 Vin' la mama de me cere.
 De m'o da, de nu m'o da,
 Vin' la sură
 Și me fură.
 Io m'oi face mâniaoasă
 Și m'oi duce bucuroasă.
 Șom trece Murășu mic
 Și mama n'o șci nimie,
 Șom trece Murășu mare
 Ș-acolo ni-om cunună-re,
 Est' un popă, da-i om bun,
 De cunună omu strin
 Petro cupșoară de vin,
 Est' un popă în Bențar,
 De cunună c'un crițar.

Fă-me Doamne ce mi-i face,
 Fă-me pasăre de rof
 La mândruța pe rězboi,
 Să-i înod firuțele,
 Să-i sărut buzuțele.

Rëndunea din țara mea,
 Spune la măicuța mea
 Să nu-mi vëndă haînile.
 Decât maica să le vëndă,
 Mai bine să mi le-aprindă,
 Să le scoată-n drum de țară
 Să le dăte foc și pară.
 Să suie fumu la cer
 Să s'audă vestea-n țeri
 S'audă și maicile,
 Să nu-ș dăte ficele
 Cum m'o dat maica pe mine
 Peste dealu roșior
 Dup' un căne de fieior.
 Zice să-i zic domnișor,
 Domnișor dracu I-o zice,
 Că n'are mălai să mănec,
 Nici paie să se culce.
 Nici la sură nu-i strinsură
 Cât să ieși-un puț în gură,
 Nici acasă n'o rēmas
 Cât să ieși-un porc în nas.

Dragă-mi-i lelița cfoară,
 Suflă-n foc, se uită-n oală;
 Dragă-mi-i mândra cforușă,
 Suflă-n foc, se uită-n ușă.

Bade cu curaua lată,
 Nu-mi ținea calea legată;
 Bade cu curaua nouă,
 Nu ținea calea la doue,
 Ci ține numa la una,
 La care i-ai pus cununa.

Culese de:

Emil V. Degan.

Felurimi.

Regii industriei și ai comerțului. Sânt destul de numeroși suveranii din Europa, cari adaogă la lista lor civilă beneficiile unor întreprinderi comerciale sau financiare, adesea foarte bănoase. Împăratul Germaniei este mare acționar al uneia din principalele societăți de navigație din țara sa. Abdul-Hamid e proprietarul liniei de vapoare ce brăzdează Bosforul. Victor Emanuël, urmând pilda tatălui său, a plasat 50 milioane în industria tutunului italian, care îi dă venituri mari. Regele Oscar al Suediei și-a plasat trei sferturi din avere în exploatarea pădurilor țării sale și în comerțul de gheață, din care se expoartă miș de tone pe an în Anglia și chiar în Statele-Unite. Împăratul Frantz Iosef are vr'o 5000 hectare de vii. Mai tot faimosul vin de Tokay se recoltează din viile sale. Micado al Japoniei e proprietar a 7 din cele mai mari oteluri din Tokio și Yokohama. În sfârșit, sora tinărului rege al Spaniei comanditează prima casă de mode din New-York.

Țigările și tuberculosa. În toate manufacturile de țigări de foi, lucrătorii și lucrătoarele, ca să poată sfârși țigarea, udă puțin cu limba vârful țigării. Cel puțin în toate stabilimentele din Havana lucrul se petrece astfel. Urmările sânt ușor de vădute. Lucrătorii tuberculoși depun baccili tocmai pe partea țigării pe care fumătorul o pune în gură și, de oare ce tutunul nu are nici o influență asupra virulentei germenului tuberculosei, contagiunea devine foarte posibilă. Americanii, cari proteg republica Cubană, de unde au extirpat frigurile galbene ducând răboiul împotriva țintarilor, încearcă să o scape și de tuberculosa, care face mari ravagii. Printre principalele măsuri de igienă se află și prescripțiunea udării țigărilor de foi, nu cu salică, ci cu un șervete ud.

Musico-terapia. Este o știință nouă, puțin studiată până acum, și care e chemată să aducă mari servicii. Este vorba de a se utiliză, ca medicament, muzica împotriva unor boale. Influența muzicii asupra sistemului nervos nu se poate discuta. Se citează, în această privință, exemplul următor. Un epileptic fusese lovit, în mijlocul străzii de un cațeribil; medicii nu puteau să-l liniștească. De odată trece o musică militară, ce se întorcea de la manevre. Imediat bolnavul s'a întins ca un resort, apoi și-a recluat în mod brusc poziția naturală, încetând de a se mai svêrcoli. Un alt fapt analog. Un doctor din Nissa a încercat vindecarea ipocondriei prin musică. Timp de 3 luni, de trei ori pe zi, a câte doue ore, bolnavul întins pe pat, trebuia să asculte repertoriul, întotdeauna vesel și variat al unei orchestre bune. Medicul a constatat în timpul curei că bolnavul mănecă mai bine, digera mai ușor și că se îngrășase. Se pare că în curând musico-terapia se va dezvoltă și va putea înlocui unele medicamente de care se face abus astăzi.

Zilele săptămânei. Numărul zilelor săptămânei nu este șapte în toate locurile. În unele regiuni ale statului Congo indigenii numără numai 4 zile pe săptămână; Chinezii și Tibetienii au numai 5 zile pe săptămână, pe cari le numesc conform elementelor lor, cu numele de fier, lemn, apă, pene și pământ. Vechii Romani numărău 9 zile pe săptămână, iar Grecii și aderenții revoluțiunii franceze aveau câte 10 zile într'o săptămână.

SALON.

Adunarea generală din Bistrița a Societății pentru crearea unui fond de teatru român.

Raportul comitetului
în chestiunea viitoare a acțiunii a Societății.

Onorată adunare generală!

Comitetul Societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în urma stăruinții generale manifestate la toate ocaziunile, îndeosebi la adunarea generală din Abrud în 1900, a prezentat adunării generale din anul trecut, ținute în Șimleul Silvaniei, o propunere, în care s'a cerut, ca adunarea generală să dea îndrumare comitetului, ca la timp și loc potrivit să convoace pentru anul 1902 o adunare generală, care în sensul §. 21 din statutele Societății să decidă asupra chestiunii de a realiza înființarea teatrului român.

Adunarea generală în ședința sa din 2 august a. tr. a adus în aceasta privință următoarea decizie:

„Comitetul Societății e îndrumat ca la timp și loc potrivit să convoace pentru anul 1902 o adunare generală, care în sensul §. 21 din statutele Societății să chibzuiască asupra schimbării acestor statute, cu scopul de a face pașii necesari pentru pregătirea înființării teatrului român contemplat în §. 1 al statulelor Societății noastre. La acea adunare generală comitetul să prezinte propuneri amenunțite și motivate în cauză“.

Comitetul a fost în anul acesta foarte mult preocupat de problema dată și a studiat-o sub toate raporturile ei.

Comitetul e pe deplin incredințat, că nevoile culturale și cerințele de dezvoltare a poporului nostru reclamă imperios de a se începe odată cu lucrările necesare înființării teatrului. E și doar lucru firesc, ca și Românul să dorească a vedea în ființă cultul acelor idei și probleme, cari agită azi viața tuturor popoarelor culte.

În urmare comitetul trebuie să împărtășească stăruința generală a clasei culte a poporului nostru, cu care se cere revindicarea dreptului la binefacerile culturale, ce are să i le acordeze instituțiunea teatrului.

Adunarea generală din anul trecut a luat în vedere schimbarea statulelor în scopul de a se lucra pe un teren mai larg pentru realizarea problemei pentru care s'a înființat Societatea noastră.

Adunarea generală de față va fi așteptând, ținând seama de conlusul adunării din anul trecut, ca comitetul să-i prezinte acum propuneri în această direcțiune.

Comitetul își are gata un proiect nou de statute, întocmit de on. coleg, dl Emanuil Ungarianu, în vederea realizării dorințelor exprimate la adunarea generală din Șimleul Silvaniei.

Comitetul înse, aprofundând bine chestiunea, a venit la altă soluțiune, decum ni s'a dat mandat.

Dar fiind că eră vorbă de o acțiune, care privește o instituțiune românească, la a cărei basă s'a depus multă însuflețire, muncă și jertfă din partea unei întregi generațiuni și fiind vorba de o avere considerabilă adunată anume pentru promovarea binelui poporului românesc din această patrie, cu ajutorul artei dramatice, ne-am simțit obligați ca, înainte de a prezenta onoratei adunări generale propunerile noastre, în aceasta privință, să mai consultăm și alte cercuri.

Ni s'a oferit o bună ocaziune.

Pe 14 iulie n. a. c. au fost convocate la ședințe plenare secțiunile literare și științifice ale Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român. Ne-am folosit de ocaziunea aceasta și am invitat la o consfătuire pe membrii acestor secțiuni, precum și pe membrii fondatori, pe viață și ordinarii ai Societății domiciliați în Sibiiu.

Resultatul a fost, că aproape unanim s'a căzut de acord asupra părerii, că schimbarea statulelor este de prisos, fiind că în cadrul statulelor actuale se pot face toți pașii necesari pentru înființarea teatrului.

Onorată adunare generală!

Comitetul vine și își exprimă convingerea sa întemeiată pe motive ponderoase, că nu e necesar a se iniția modificarea statulelor Societății, fiind suficient terenul desemnat de dispozițiile statulelor actuale; dar de altă parte împărtășește vederea, că e nevoie a se pune în curs lucrările începătoare necesare pregătirii terenului pentru înființarea faptică a teatrului național român, căci este incredințat că, fondul a ajuns deja la suma din al cărei venit să se poată face față trebuințelor acelor lucrări. Aceste lucrări să se pună în curs, lăsându-se Societatea tot pe baza de până acum, numai aducându-se deciziunea vizată în §. 21 a statulelor care sună așa: „Când fondul Societății se va urcă la o sumă, din care s'ar putea realiza înființarea teatrului național român, adunarea generală, convocată anume spre acest scop, va decide asupra acestei chestiuni“.

„Tot ea va decide, dacă Societatea mai are să existe ca atare, sau a se institui o Societate anume pentru teatru.“

Înțelegem chestiunea așa. Un teatru, merit a constitui un factor adevărat cultivator în viața poporului nostru, nu se poate aduce la ființă așa numai, în doi ori trei ani.

Îndeplinirea unei asemenea probleme mari reclamă, la tot cazul, un timp mai îndelungat de pregătire sistematică.

Ce ne va trebui la un teatru, afară de partea materială, dacă e ca acela să funcționeze în modul recerut?

Trebuie 1, persoane, în un număr oare-care, anume cualificate; 2, trebuie un repertor de piese corespunzătoare 3, și ne trebuie public cu pricepere și interes cătră arta dramatică.

Ce datorințe se impun deci Societății în vederea realizării scopului înalt?

1. Societatea e nevoită a căuta talentele ascunse în stratul clasei noastre culte și a îngriji de cultivarea acelor în sensul dorințelor ce nutrește în inima sa, pentru ca să fie în stare la timpul seti

a creă o trupă de actori de seamă, atât ca puteri artistice, cât și ca puteri morale.

2. Societatea e datoare a-ș da spriginul efectiv dezvoltării literaturii dramatice la noi, pentru ceea ce va trebui se acordeze și premii.

3. În fine Societatea va avea să-și îndrepteze grigea și cătră cultivarea interesului publicului nostru pentru teatru și în genere pentru arta dramatică, pentru ca la timpul se interesul adevărat să facă a vlăstări din inima publicului nostru tendința de a cercetă și sprigină teatrul.

În direcțiunile aceastea Societatea poate desfășura o activitate binefăcătoare atât pentru arta noastră dramatică, cât și pentru interesul cultural al Societății noastre în genere, și dacă destinează numai o parte a venitului fondului se. La inactivarea teatrului prin constituirea acum a unei trupe teatrale, se înțelege, nu ne putem încă cugetă. Nici n'ar fi rațiune a ne băgă deja de pe acum în cheltueli mari. Interesul cultural se servește, la tot casul, cu mult mai bine, întocmind lucrul așa, ca să se lase a sporî capitalul încă un sir de ani. Ce mijloace ne va oferî fondul Societății dacă se lasă să se sporească câtva timp încă?!

Onorată adunare generală!

Pe temeiul celor înșirate în acest raport, comitetul își ia voie a rugă ca adunarea generală să aducă următoarele decisiuni:

1. Având în vedere, că modificarea statutelor este de prisos, fiind că în cadrul actualelor statute se pot face toți pașii necesari pentru înființarea teatrului român, adunarea generală trece la ordinea zilei asupra chestiunii modificării statutelor.

2. Societatea pentru crearea unui fond de teatru român decretează, în principiu, înființarea teatrului român, în sensul §. 21 al statutelor.

3. Adunarea generală decide, că „Societatea” mai există ca atare și de aici încolo, pe baza statutelor sale aprobate de Înaltul minister reg. ung. de interne, la 13 februarie n. 1877 sub nr. 6787.

4. Adunarea generală îndrumază comitetul Societății a compune un *plan de acțiune* pentru executarea lucrărilor necesare pregătirii înființării teatrului și a-l prezenta la proxima adunare generală spre deliberare.

Brașov, din ședința comitetului Societății pentru crearea unui fond de teatru național român, ținută la 17/30 august, 1902.

Iosif Vulcan
președinte.

Dr. Iosif Blaga
secretar.

Propunerile comitetului, în urma recoman-
dațiunii comisiei examinatoare, au fost toate ad-
mise și votate de adunarea generală.

Salutul Asociațiunii

rostit prin dl. Gavriil Tripon avocat în Bistrița.

Ilustre dle president,

Onorat comitet,

Onorată societate,

I

E frumos când în viața familiară, micuțul bă-
iat, înzestrat cu putere de viață, se scoboară jos, de
la sinul mamei sale, pune picioarele pe pământ, face
primele încercări de equilibristică, aduce oboseală și
dureri, până ce se dedă a umbla drept, a trăi drept,

privind și tinzând vecinic în sus, așa cum e dată
direcția menirii omenești.

În proporțiuni urieșe, e și mai frumos, când
din sinul vremilor știute și neștiute, apare pe arena
lumii pământene, popor lângă popor, fiecare dăruit
ab origine, cu zestre providențială specifică: cu deo-
sebit fel de a cugetă, a simți, a lucra și a vorbi, cu
un complex întreg de datini deosebite, credințe deo-
sebite, cadre și direcțiuni deosebite de manifestare
spirituală.

E frumos, cum fiecare popor, se așază pe o
bucată de pământ, într'o țară oare care, și muncește
și se luptă veacuri de a rându, ca ființa lui etnică,
cultura lui specifică, să prindă rădăcinii statornice,
să se consolideze puternic.

Astfel se desvoaltă cultură lângă cultură, în
serii aproape interminabile, și contribue toate la a-
cea armonie admirabilă cu care Providința bogată
a împodobit lumea pământeană.

II

Privind special la poporul român din țările co-
roanei sfântului Stefan, îl vedem, în trecut și în
present, lucrând și jertfind pentru statornicirea cul-
turei sale române pe acest pământ iubit, în această
țară, la care ține cu credință de veacuri.

Istoria a constatat pentru trecut, că acest po-
por a luptat mai mult pentru limba lui, decât pen-
tru viața lui.

Iar ce se ține de prezent, vedem în modestul
nostru laborator cultural, între împregiurările noas-
tre date, lucrând pacinice și harnice, mai vortos,
doue societăți culturale, înrudite: „Asociațiunea” și
„Societatea fondului de teatru român.”

Ambele au aceeaș țintă culturală: 1. lățirea
cunoștințelor, în domeniul științii,

2. întărirea sentimentelor celor bune, estirpa-
rea celor rele, adică creșterea caracterelor celor
bune, operațiuni culturale în domeniul moralei po-
porului român.

3. Semănarea de principii și sisteme sănătoase,
altruistice, umanitare, economice, în domeniul silin-
țelor și lucrărilor noastre, în toate direcțiunile.

Asociațiunea pentru literatura română și cul-
tura poporului român, le face toate aceste quasi ex
cathedra, cu metoda profesorului: cu graiul viu,
povestitor, cu scrisul și cu tipăritul, cu cetitul și cu
învățatul, ba și cu ajutoare materiale însemnate.

Societatea fondului de teatru le face toate a-
ceste, cu metoda dramatică, cu scena.

Aceasta Societate lucrează deocamdată la adu-
narea banilor necesari scopului se, prin arangearea
de concerte și teatre, cu concursul societății private,
— prin adunări generale instructive, prin ședințe
literare, prin întemeierea de repertor teatral etc.

Teatrul cu lucrarea dramatică, de scenă, ne va
oferi, mai ales în viitor, 3 soiuri de lecțiuni cul-
turale:

1, va pune pe scenă viața și lupta serioasă,
tragică, a caracterelor eminente și tari, productive
și a celor perverse, rătăcite și discomponente. Ast-
fel ne va învăța a ne atașa la ideile morale, și a ne
întoarce sufletul de la lucrările perverse.

2. Va pune pe scenă viața mai hazlie a socie-
tății, oamenilor de rându, cu scăderile lor ridicule și
desfigurate. Ne va silii să ridem de propriile noas-
tre greșeli, dar ne va învăța ca să ne ferim de ele.

3. Ne va amușă și distrage punând pe scenă bucăți cu cântări române populare și clasice.

Ne va legăna sufletul și publicul în valuri de melodii, aci energice și răpitoare; aci mai domoale și mai dulci, incununate de doina românească, izvorită din sufletul poporului român, cu care doină acest popor de veacuri face acompaniament admirabil și concurență artistică la murmurul apelor și la freametul codrilor.

III

Societatea fondului de teatru și onorat comitetul seî, lucrează astăzi și mâne, aci în mijlocul nostru, în orașul Bistrița, conform programei și statutelor sale.

Onoratul comitet central al Asociațiunii și despărțământul Bistriței, au luat cu plăcere la cunoștință acest act cultural important în viața noastră.

Și în acest moment, în aceasta sală, doue flamure culturale, vedem cu ochii sufletului nostru, plecându-se cu iubire una către alta în semn de bună întelnicire: flamura Asociațiunii și flamura Societății fondului de teatru.

Și la falfăitul drăgălaș al acestor flamure, transmite prin modesta mea persoană Asociațiunea salut seî cordial

Cătră ilustrul domn president,

Cătră întreg onoratul comitet,

Cătră întreaga Societate pentru fondul teatru-lui român.

Ve zic dară în numele ei:

„Bine ați venit!”

„Să trăiți și să munciți mulți ani!”

*

Președintele *Iosif Vulcan* a respuns pronunțând cam următoarele cuvinte:

Acest salut izvorit din inimă și tlecut cu un avânt oratoric cald ne inspiră sentimentul duioșiei fericite. Sora noastră mai mare, aș putea zice mama noastră, vine să ne felicite de bun succes. Poate să fie bucurie mai mare decât aceasta?

Mulțumim pentru onoarea ce ni se face și transmitem salutările noastre cordiale pe terenul culturii naționale, pe care lucrăm împreună.

Grație însuflețirii generale cu care obștea română pretotindenii ne întimpină, precum arată și această strălucită adunare, Societatea noastră înaintază din succes în succes, ceea ce urăm din suflet și mult iubitei noastre surori-mame!

*

Depeșele de felicitare

sosite la adunarea din Bistrița.

Caransebeș. Domnului Iosif Vulcan, president. Salutăm adunarea și i dorim succese strălucite. Trăiască teatrul român! — Curescu, Ghidiu, Dragalina, Burdia, Barzu, dr. P. Ionescu, Hodoș, dr. Popasu, Grigore Vadrălin, Bozgan, dr. N. Nonescu, George Lobont, Popa, Marin, Ioan Susoi, Teodorovici, Stoian, Ioan Grozavescu, Alesandru Stancovici, Const. Baltiun, Imbronovici, Petru Valusescu, Ioan Madincea, de Stoica, St. Ptonomia, Petru Lepa, Efta Biju, Elena Biju, L. Seiopan, Mihai Mionția, Harambașa, Ilie Biolan, St. Pop, dr. Pervulescu, N. Boldurean, G. Sternadt, Const. Sandru, A. Moisescu, dr. Barbu.

Oradea-mare. Iosif Vulcan, president. Felicităm

cu căldură adunarea generală. Dorim succes strălucit. Artemiș Sarkady, Toma Păcala, Nicolae Zigre, dr. Demetriu Kiss, dr. Coriolan Papp, dr. Aurel Lazar, Petru Popescu, Iosif Diamandi, Clemente Hossu, dr. Nicolaș Popovici, dr. Florian Duma, Moise Nyes, Iosif Roman, Petru Pantya, Samuil S. Ciceronescu.

Seliște. Iosif Vulcan. Salutăm pionerii Thaliei române. Seliștenii.

Sibii. Iosif Vulcan. Salutând respectuos adunarea generală, îi dorim succes strălucit. Ioan Papiu, dr. Bologa, dr. Vecerdea.

Câmpeni. Iosif Vulcan președintele fondului de teatru. Devotați causei ce o reprezentați, salutăm adunarea, dorim izbândă, aderăm la conclusele ce se vor aduce. Institutul „Doina.”

Șimleu. Vulcan president. Ilustrei adunări salutare, iară muncitorilor Thaliei române strălucită învingere. Ioan Papiu Pop, Ioan Vicaș, Augustin Vicaș, Emiliu Vicaș, Eugen Boros.

Karlsbad. Dr. Ciuta. Salutare frățească bunilor Români, cari în serviciul culturii naționale muncesc la ridicarea Thaliei române. Dii laboribus omnia vendunt. Pop de Băseși.

Brașov. Vulcan presidentul Societății teatrale române. Împedecat a participa, gândul meu este cu voi. Deschideți nou viitor artelor române. Virgil Onițiu vicepresident.

Cluș. Iosif Vulcan președinte. Salut și prosperare Thaliei române! Dr. Daian, Podoaba, Giurgiu, Vasiliu Pop, dr. Isac, Roșian, Filip, dr. Frâncu, Căciula, Mureșianu, Havași.

Arad. Iosif Vulcan. Trimet omagiile felicitărilor mele. Dumnezeu ve ajute! Dr. Stefan Pop.

Zălaș. Iosif Vulcan. Salutăm respectuos adunarea, dorindu-i succes deplin. Dr. George Pap, Laura Pap, Alesandru Pap.

Braș. Dr. Blaga. Binecuvinteze Dumnezeu teatrul național român! Damian, Russu, Parău, Albu, Radu, Rimbaș, Opiș.

Brașov. Dr. Tripon. Salutăm cu bucurie adunarea fondului de teatru și dorim succes în manifestarea ei românească. Ciortea, Fogărășanu, Stinghe, Bunea, dr. Popp, Petrovici, Navrea.

Șimleu. Adunarea teatrului român. Salutare apostolilor culturii Thaliei române menite a innălța drapelul idealului românismului la gloria străbună. Români selăgenii.

Sibii. Iosif Vulcan. Salutăm adunarea. Thalia română să inflorescă. Redacția „Tribunei” și „Foi Poporului.”

Lugoș. Iosif Vulcan. Încăldească inimile, luminez mintea idealul teatrului național, ca cuvântul trup să se facă. Maria, Valeria, Virgilia Branisce, dr. Branisce, dr. Valean, dr. Pop, Coriolan, Tiberius, Caius Bredicean, dr. Iacob Maior, Stefan Petrovici, dr. Jurca, dr. Dobrin, Vasile Jurca, Coriolan Birescu, Ioan Poici.

Satulung. Iosif Vulcan. Urându-ve izbândă la lucrările care tind la ridicarea neamului, talmăcim dorul nostru de a ne desfătă și adăpă într'un teatru național din comorile rare ale literaturii poporului nostru. Satulung, Alexa Verzea, Togan, Bodean, Sava Luca, Ioan Tzitziu, Ioan Roșculeț, Alesandru Lăpădatu, Romul Verzea, Romul R. Verzea.

LITERATURĂ.

Analele Academiei Române. A apărut volumul al XXIV-lea din Analele Academiei Române, care conține partea administrativă și debaterile atât a ședințelor de peste an 1901—1902, cât și a celor din sesiunea generală din primăvara trecută. Un tablou acesta care ne prezintă toată activitatea Academiei noastre în anul trecut. Volumul ne dă afară de procesele verbale ale ședințelor, toate raporturile literare, științifice, economice și financiare, câte s'au prezentat și discutat în sesiunea generală trecută. Noi am informat pe cetitorii noștri despre toate amănunțit, cu toate acestea, de va fi posibil, vom revini la unele detalii. Prețul 6 lei.

Scrisori către eleve. Dna Maria Cioban (măritată Botis) a publicat sub titlul acesta anii trecuți o lucrare pedagogică, în care în formă de scrisori adresate elevelor, dă povețe folositoare. Cereul pentru care a fost destinată aceasta lucrare, a primit-o bine și autoarea a scos în vară aceasta a doua ediție. Cartea conține aceleaș capitole și anume: despre religione, iubirea de neam, economie, lux și aroganță, reutate, prietenie, lectură, rang și avere, salut, împlinirea datoriei, ambițiune și demnitate, fericire. Prețul 1 coroană,

Premiu pentru cărți de știință sau invențiuni. Premiul Statului-Lazăr, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 a Academiei Române unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1901 până la 31 octombrie 1903, sau celei mai importante invențiuni științifice, făcute de la 1 noiembrie 1901 până la 31 octombrie 1903. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 octombrie 1903.

Carte nouă militară. Dl *Demetriu Bardoși* primlocotenent c. și reg. în regimentul de infanterie nr. 37 (Oradea-mare) va scoate de sub tipar la începutul lunii octombrie a. c. a doua ediție a opului său militar scris în limba română în 1898 și întregit acum prin regulamentul nou de exercițiu din 1901 și cu instrucția nouă de gimnastică. Acest op practic a fost recomandat încă în martie 1898 de către comanda corpurilor de armată nr. 7 (Timișoara) și 12 (Sibiiu) ca manual potrivit trupelor de infanterie cu limba de propunere română. Dl dr. At. Marie-nescu a apreciat opul acesta laudabil în numărul 4 al „Familiei” din 1898. Atât opul acesta intitulat „Carte pentru instrucția militară cu 5 tabele” cât și cel scris în Sarajevo „Regulamentul de serviciu I și III parte” se află de vânzare la autorul în Oradea-mare. Primul costă 1 coroană 20 fileri; al 2-lea 65 fileri.

TEATRU și MUSICĂ.

Teatrul Național din București. Aflăm din ziarul bucureșcene, că direcțiunea Teatrului Național a admis pentru repertoriul său o nouă piesă de dl Iosif Vulcan, intitulată „Moralistii” comedie în 3 acte. Noua lucrare a redactorului nostru se va reprezenta în stagiunea care se va deschide în curând.

Visita dsoarei Bârsescu la „Burgtheater”. Dra Agata Bârsescu a vizitat Burgtheatrul din Viena, unde a avut atâtea succese. „Neue freie Presse”

descrie această vizită astfel: „O frumoasă și elegantă femeie a suit erî scena Burgtheatrului. Mulți ani n'a mai suit ea această scară și dacă lucrul s'a întâmplat erî, este, că a voit să facă o vizită bătrânului artist Baumeister. Odinioară acea femeie eră la ea acasă în această construcție, unde a reperat triumfuri artistice. Pe când visitatoarea trecea pe scenă, se făcea tocmai o probă. Ea cercetă cu curiositate, ce anume se va jucă. Și ea suspină cu putere. Versuri răsunaătoare ajunseră la urechile ei, versuri cari nici odată nu se vor șterge din memoria ei. Hero declamă tocmai din „Valurile mării și ale iubirei”. Hero a fost rolul jucat de ea pentru prima oară la Burg și tot prin acest rol și-a luat adio. Sub puternica impresiune a acestei amintiri, dra Agata Bârsescu — căci dânsa eră visitatoarea — începă să plângă, să suspine. Doi din colegii ei de odinioară o vedoră și începură a-i spune cuvinte de mângăere. Dra Agata Bârsescu, care se află numai pentru câteva zile în Viena, dintr'o mare călătorie artistică, și care arată foarte bine, câștigă în curând iar buna ei dispoziție, își reluă figura ei zimbitoare, care plăcea atât de mult dlui Baumeister.

Concertul dnei Irena de Vladaia în Deva.

Terminându-și turneul artistic prin Caraș-Severin, dna Irena de Vladaia a dat un concert la Lipova, de acolo s'a dus la Deva unde ș-a ținut concertul în duminica trecută, acompaniată la pian de dra Elena Jeckel; dl Savu a declamat poezii și monologuri.

Festivități musicale teatrale în Sibiiu. Cu ocaziunea expoziției industriale din Sibiiu se vor aranjă acolo și niște festivități musicale teatrale. În ziua deschiderii expoziției, 19 octombrie n., se va da un concert în stil mare cu concursul „Reuniunii române de musică din Sibiiu”, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu”, al unui cor al elevilor din seminariul „Andreian”, al reuniunii din Seliște și S. Sebeș și eventual cu al unui cor de țerani din Ocna-Sibiiuii. În una din zilele din decursul expoziției sau probabil în ziua încheierii se va jucă piesa populară „Ruga de la Chiseteu” de Iosif Vulcan, ce va fi precedată și urmată de puncte de concert, esentate de cunoscuții noștri soliști.

Ruga la Chiseteu, la 8/21 septembrie, s'a serbat cu multă veselie. S'a aranjat un concert și reprezentăție teatrală, după care a urmat petrecerea populară. Programul a fost următorul: 1. Cuvânt de deschidere, rostit de inv. S. Faur. 2. „Onoarea”, piesă teatrală de dr. E. Schöffler, reprezentată de corul vocal. 3. Patru cântece sextet, esecutate de corul vocal și acompaniate pe pian de dsoara S. Sepețian.

Concert în Coșteul-mare. Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugojului a aranjat duminică la 21 l. e., cu ocaziunea adunării sale generale, concert în comuna Coșteul-mare, cu concursul societății corale „Lira” din Lugoj. S'au cântat diverse coruri, de Cordoneanu, Mureșianu, Giuliani, Vidu și Podoleanu. După concert a urmat dans.

Concert în Recița-montană. Reuniunea română de cânt și musică din Recița-montană aranjează duminică, 28 septembrie, cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeș, un concert în sala otelului Klemens, în care se vor cântă coruri de: Cordoneanu, Podolean, Georgescu-Vidu, Pavelescu-Vidu, Vidu, Mureșianu și T. Popovici. După concert dans.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Iuliu Pap*, subjude regesc la judecătoria cercuală din Vișeu (Marmația) și dșoara *Mărioara Rednic*, fiica dlui Stefan Rednic protopretor în Șugătag (Marmația), își vor serbă cununia în Vad (Marmația) la 30 septembrie an. c. — Dl dr. *Iuliu G. Anca*, medic în Capolnoc-Mănăstur, și dșoara *Marieta S. Iernea*, s'au cununat la 15 l. c. în Ciomocuz. — Dl *Nicolae Șiclovan*, inginer rigorosant și dra *Lucreția Popescu*, fiica preotului Damian Popescu din Ovcea s'au logodit. — Dl *Ioan Iercoșan*, absolvent de teologie din diecesa Arad și dșoara *Gabriela Istin* din Mehala, de lângă Timișoara, s'au logodit. — Dl *Antoniu Hangea*, învățator la școala de fetețe din Năsăud și dșoara *Matilda Strimbul* se vor cunună la 28 l. c. în biserica gr. or. din Sângeorgiul-român. — Dl drd *Iuliu Decian* și dșoara *Dora Borha* se vor cunună la 28 l. c. în Iliă-Mureșana. — Dl *Valentin Bude* și dșoara *Emilia Găroi* se vor cunună la 28 l. c. în Zerneșei.

Conferența literară a dlui dr. At. M. Marienescu, ținută duminică trecută în Sibiiu în sala festivă a școlii civile de fete, a reușit escelent. A luat parte un public distins, crema societății române din Sibiiu, domni și dame în frunte cu Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu, cu Pr. Cuv. Sa arhimandritul și vicarul arhiepiscopesc dr. Ilarion Pușcariu și cu vicepreședintele Asociațiunii dl Iosif Sterca-Șuluțiu. Din auditor făceau parte protopopi, asesori consistoriali, profesori seminariai, doamne și domnișoare, apoi tinerimea de la seminar și elevele școlii civile de fete. Conferențiarul, adânc emoționat, a mulțumit înteiu pentru onoarea ce i se face, apoi intră în tratarea subiectului anunțat despre „articol”. Și vorbi cu atâta pătundere și căldură, că atrase atențiunea cea mai încordată. Subiectul acesta oferă veteranului academician privilegiul a-și desvoltă vastele sale cunoștințe de limbă și de istorie. A fost o adevărată plăcere să-l ascultăm. Ne-a explicat originea articolului și ce însemnătate are în limba română. A fost foarte interesantă partea în care făcea comparațiunile cu limbile romanice. Timpul a trecut repede, a fost scurt pentru o conferență atât de importantă. Savantul bărbat a fost rugat să continue sâmbtă, ceea ce a promis cu toată plăcerea și aclamat viu de toți cei de față.

Reuniunea femeilor române din Mediaș ș-a publicat raportul semnat de dna presidentă Maria Moldovan, dna Elena Suetu cassieră și dna Maria Necșa secretareasă. Din acest raport vedem că la 24 august 1902, când s'a ținut adunarea generală, averea reuniunii s'a urecat la 19.947.14 cer.

Ceea ce ar fi bine să se facă și la noi. Aflăm din ziarele bucareșene că consiliul de miniștri a incuviințat, ca administrația Casei Bisericești să inființeze la una din mănăstirile din țară, o fabrică de ceară curată și alta pentru fabricarea luminărilor. Materialul prim, faguri de ceară galbenă, se va procură de la țărani. Statul va avea câștig frumes, dar și publicul va avea folosul că va primi luminări de ceară curată și igienică.

Expoziție industrială în Sibiiu. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu și Reuniunea sodalilor români din Sibiiu arangează acolo expoziție industrială în sala cea mare de la Gesellschaftshaus. Aceasta expoziție se va deschide în 19 octombrie n.

la orele 11 inainte de miazăzi și va sta deschisă până 'n 26 octombrie n. Președintele reuniunii de agricultură e dl D. Comșa, al reuniunii meseriașilor dl V. Tordășianu, secretar general dl T. Popoviei.

Regina Belgiei a murit la băile Spa în 19 l. c. subit în timpul prânzului, în urma unei crize violente de inimă. Reposata regină, Maria-Henrietă-Antona, archiducesă de Austria, s'a născut la 23 august 1836, a fost fiica palatinului Iosif al Ungariei. S'a măritat la 22 august 1853. A avut trei fiice: princessa Luisa-Maria-Amelia, ducesă de Saxa, măritată cu prințul Filip de Saxa-Coburg-Gotha; princessa Ștefania, măritată cu moștenitorul de tron Rudolf și după moartea acestuia cu contele Lónyay; Clementina, născută la 30 iulie 1872.

Au murit: Dr. *Corneliu Botoș*, farmacist în Zsombolya, în Rocița, la 13 septembrie, în etate de 30 ani. — *Alexandru Pop*, profesor în Bărlad, fost bibliotecar-ajutor la Academia Română, originar din Sângeorgiul-român, la Bărlad în 28 august v.

Călinđarul sęptęmănei.

Dom. după înălțarea sf. cruci. Ev. dela Marc c. 7, gl. 7.
Soarele răsare 5 o. 55 m. dim. — Apune 5 o. 46 m. p. m.

Diua sępt.	Călinđarul vechi	Călinđ. nou
Duminecă 15	S. Nechita.	28 Venceslau
Luni 6	S. m. Eulina	29 Arch. Mihail
Marți 17	S. m. Sofia	30 Ieronim
Mercuri 18	C. păr. Eunemiu	1 Octob. Remig.
Joi 19	M. Trofimăt	2 Leodegar.
Vineri 20	† S. m. Eustatiu	3 Candid
Sâmbătă 21	Apost. Cuadrat	4 Franc. Asis

Proprietar, redactor respundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 5%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărăneșe pe obligațiuni cu caventi (credite personale țărăneșe).

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrigește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

7—10

Directiunea.